

Odgojno djelovanje u domovima za djecu

Dujmović, Marta

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:856614>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**ODGOJNO DJELOVANJE U DOMOVIMA ZA
DJECU**

MARTA DUJMOVIĆ

Split, 2021.

Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Opća pedagogija

ODGOJNO DJELOVANJE U DOMOVIMA ZA DJECU

Student:

Marta Dujmović

Mentor:

doc. dr. sc. Branimir Mendeš

Komentor:

Ante Grčić

Split, srpanj 2021.

Sadržaj:

1. Uvod	4
2. Fenomen odgoja.....	5
2.1 Kurikulumski pristup domskom odgoju	6
3. Domska pedagogija.....	8
4. O domovima	10
4.1. Vrste domova.....	10
4.2. Dječji domovi.....	11
4.3. Domovi u Hrvatskoj za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi	13
5. Prava djece u domovima	14
5.1 Iskustvo života u dječjem domu	15
6. Uloga odgajatelja u domovima za djecu.....	18
7. Zaključak	24
8. Literatura	25

1. Uvod

Obitelj je primarno i najvažnije okruženje u kojem dijete može rasti i razvijati se. U nekim slučajevima ostanak u obitelji nije u djetetovoj dobrobiti jer nema roditelje, nema odgovarajuću roditeljsku skrb ili je zlostavljano. Kad takva obitelj postane disfunkcionalna i to ugrožava djetetov razvoj, zakonom je određeno da dijete ode u alternativni smještaj kao što je primjerice dom. Dijete u domu može biti trajno ili kratko, ovisno o njegovoj situaciji. Dok je dijete korisnik doma, odgoj i briga o njemu prepuštena je odgajateljima koji djeluju uz pomoć socijalnih radnika, psihologa i ostalih stručnih djelatnika. Za dijete je najteži period odlazak u dom, jer mu je potrebno vremena da se navikne na drugu sredinu koja mu sada predstavlja utočište. U domovima djeca imaju različita prava određena Konvencijom o pravima djeteta među kojima su prava preživljavanja, razvojna prava, zaštitna prava i prava sudjelovanja. Odgajatelj i ostali stručni djelatnici bi se svih tih prava trebali pridržavati i nikada ne ugroziti djetetovu dobrobit.

U ovom radu naglasak je na odgajateljima koji imaju različite uloge u domu, roditeljske i profesionalne. Među njima je važno naglasiti da bi odgajatelj trebao stvoriti uvjete za emocionalnu i socijalnu dobrobit i tjelesni razvoj djeteta. Također, razgovor i razumijevanje prema djeci uvelike olakšava prilagodbu i boravak u domu. Odgajatelji se koriste načelima, metodama i postupcima odgojnog djelovanja s ciljem cjelovitog razvoja djeteta. Svrha boravka u domu je da se dijete, kada su svi uvjeti spremni, vrati u svoje primarno okruženje odnosno obitelj.

2. Fenomen odgoja

Fenomenom odgoja bave se razni autori i nikako ga nije moguće suziti na samo jednu definiciju. Rosić (2001) navodi kako je sam pojam odgoja izrazito teško definirati jer se pod njim podrazumijevaju interakcije, aktivnosti, rezultati i zbivanja iz svakodnevnog života. Isti autor navodi da se odgojem bavi znanost o odgoju, odnosno pedagogija. Neke od definicija odgoja su da je odgoj planski i namjerno organizirani proces kojemu je cilj da se pojedinci preobrazu u potpunosti (Vukasović, 2001). Mušanović i Lukaš (2011) pak navode da je odgoj posebna ljudska praksa i interakcija između pojedinca i okoline kojom se kod osobe razvija odgovornost i potencijal za osobni razvoj.

Vukasović (2001) navodi kako postoje dvije vrste odgoja; intencionalni i funkcionalni. Intencionalni odgoj je svaki odgoj koji je namjeren i planski i ima točno određen cilj, odnosno ishod koji se želi postići. Takav odgoj je zapravo pozitivan jer je pedagoški osmišljen. Funkcionalni odgoj je nenamjerni odgoj koji isto djeluje na pojedinca. Iako se ovaj odgoj ne događa namjerno svakako utječe na osobu. S tim se slažu i Mušanović i Lukaš (2011) koji navode da funkcionalnom odgoju pripadaju sva djelovanja društva i zajednice prema pojedincu, a nisu smišljena ni planski ni namjerno kako bi imali utjecaj na njega. Mušanović i Lukaš (2011) navode kako među vrste odgoja možemo svrstati i institucionalni odgoj. Takav odgoj je posebna društvena djelatnost koja kao i intencionalni odgoj ima jasnu organizaciju, cilj i metode. Osim vrsta, razlikujemo i tri zadatka odgoja, a to su funkcionalni, odgojni i materijalni zadatak. Ova tri zadatka najviše do izražaja dolaze prilikom nastavnog procesa (Vukasović, 2001).

Odgoj ima društvenu i individualnu dimenziju. Pod društvenom dimenzijom ubrajamo društvenu okolinu pojedinca i odgojne sredine, odnosno institucije odgoja. Individualnoj dimenziji odgoja pripadaju određene predispozicije za razvoj pojedinca koje mogu biti povoljne i nepovoljne i značajna ili nedostatna interakcija pojedinca sa zajednicom (Rosić, 2001). Obe dimenzije djeluju na dijete pozitivno ili negativno. Ako govorimo o odgoju u smislu društvene dimenzije onda se najviše baziramo na djelovanje odgajatelja i ostalih djelatnika u instituciji, a ako se osvrćemo na individualnu dimenziju fenomena odgoja onda se više posvećujemo samom djetetu i njegovom odnosu prema zajednici. Žižak i Koller-Trbović (1999) smatraju da kako bi se proveo što kvalitetniji odgoj dok su djeca u instituciji, ustanova treba surađivati s lokalnom zajednicom, sredinom iz koje dijete dolazi, a ako je moguće i s obitelji i centrom za socijalnu skrb.

Vasta, Haith i Miller (1997) navode da Bronfenbrenner smatra kako dijete i okolina neprestano recipročno utječu jedno na drugo. Psiholog Urie Bronfenbrenner stvorio je teoriju ekološkog modela razvoja. U tom sustavu dijete je u središtu sustava. Prvi sustav blizu djeteta je mikrosustav. Njemu pripadaju obitelj, škola, igralište i ostalo. On nije konstantan, mijenja se po tome kako dijete odrasta. Sljedeći sustav je mezosustav i on se odnosi na interakcije između djetetovih mikrosustava. Tu primjerice pripada i odnos između roditelja djeteta i odgajatelja. Egzosustav je treći sustav i on se odnosi na sva socijalna okruženja koja mogu utjecati na dijete. Samo dijete u takvim okruženjima ne sudjeluje. Posljednjem sustavu, makrosustavu, pripada kultura i subkultura u kojem dijete obitava. Ovaj sustav se može mijenjati po tome kako se razvija društvo (Vasta, Haith i Miller, 1997).

2.1 Kurikulumski pristup domskom odgoju

Rosić (2007) definira domski kurikulum kao dokument koji sadrži planiranje, ustrojstvo i ciljeve. Također podrazumijeva i ustrojstvo i određena postignuća s obzirom na ciljeve i pretpostavke i mogućnosti odvijanja samog procesa odgoja u instituciji. Isti autor navodi tri funkcije doma, a to su:

- a) odgojna funkcija,
- b) socijalizacijska funkcija i
- c) integracijska funkcija.

Odgojna funkcija uključuje razvoj osobnosti pojedinca i ostvarivanje ciljeva odgoja i zadataka navedenih u kurikulumu. Hrvatić (2002) navodi da odgojnu praksu možemo ostvariti primjenjujući razne modele prema individualnim potrebama korisnika institucije. Socijalizacijska funkcija uključuje prenošenje obrazaca tipičnog društvenog ponašanja koje mogu naučiti u domu. Zadnja, integracijska funkcija predstavlja kako se djeca ponašaju i integriraju u skupini i kakvo je domsko ozračje. Premda djeca u ustanovi obitavaju kraće ili duže vrijeme, oni za vrijeme boravka pripadaju tom domu i bitno je da se osjećaju prihvaćenim i u ustanovi i u širem socijalnom okruženju (Žižak i Koller-Trbović, 1999).

Postoje dvije vrste pristupa domskom kurikulumu; tradicionalni i inovativni. Tradicionalni pristup domskom kurikulumu obuhvaća slobodno vrijeme, povezanost doma i zajednice, rad i ostale obaveze, zdravstveno područje i intelektualno područje. U inovativni pristup

možemo ubrojiti kreativnost, spoznajno područje, društveno područje, emocionalno područje i unaprjeđenje zdravlja (Rosić, 2007).

Osim navedenog, u domovima za djecu postoje različiti oblici rada kao što su rad u odgojnoj skupini, male skupine djece, individualni pristup i izborni program (Vukasović, 2001).

3. Domska pedagogija

Domska pedagogija pripada posebnim pedagogijama odnosno prema Mušanoviću i Lukašu (2011) spada u institucionalne pedagogije unutar posebne pedagogije. Prema Rosiću (2001) domska pedagogija je znanstvena disciplina opće pedagogije koja istražuje, proučava, unapređuje i anticipira odgoj u domovima, uvjete života i mogućnosti, načela, metode i sredstva odgojnog rada. Isti autor navodi da domska pedagogija proučava odgojno-obrazovni proces u domovima u specifičnim uvjetima domskog života izvan obitelji.

Svaka pedagogija bavi se određenim zadacima koji se mogu podijeliti u šest grupa (Mušanović i Lukaš, 2011):

- a) Deskriptivni zadatak pedagogije je odlučiti ulazi li neki fenomen ili pojam unutar pedagogijskog razmatranja i imenovanjem problema koji čine predmet pedagogije. Osim deskriptivnosti ovaj zadatak bavi se i stvaranjem pojmovnog sustava pedagogije i redefiniranjem pojmova.
- b) Klasifikacijski zadatak potreban je nakon što se deskriptivnim zadatkom prikupila mnogobrojna građa, činjenice i deskripcije. Tada se sve navedeno treba logički posložiti prema znanstvenim kriterijima, stupnju općenitosti, ali i važnosti. Tako se problemi razvrstavaju u skupine te se razvija struktura.
- c) Eksplanacijski zadatak objašnjava razvoj tijeka fenomena odgoja, pretpostavki na kojima se temelji i posljedica koji izaziva određeni tijek odgojnog procesa. Ovaj zadatak zapravo objašnjava što se dogodilo, kako se, kada i gdje dogodilo .
- d) Eksplorativni zadatak podrazumijeva poveznicu između dinamike društva i promjenama u suvremenoj kulturi s odgojnim fenomenom. Nove spoznaje i interakcije s drugim znanostima uspostavljaju horizontalne i vertikalne veze unutar pedagogijskih disciplina.
- e) Eksplikativni zadatak istražuje i objašnjava uzročno posljedične veze među pojmovima i odgovara na pitanje "Zašto?". Shvaćanje važnosti ovih veza bitno je jer omogućuje predviđanje pedagoških fenomena i procesa i poboljšavanje samog odgojnog postupanja.
- f) Normativni zadatak odnosi se na normiranje sredstava i određenih aktivnosti za postizanje cilja. Normativnost se odnosi na odgoj odnosno čovjeka pa se tako normiranje razvoja čovjeka temelji na pretpostavci da ga je moguće u cijelosti spoznati.

Temeljna svrha domske pedagogije je proučavanje, praćenje i unapređivanje domskog odgoja tijekom boravka u domu (Rosić, 2001). Hrvatić (2002) pak navodi da je domska pedagogija često tretirana kao usputna pedagojska disciplina te potiskivana na teorijsko-znanstvenom području. Domska pedagogija i u Hrvatskoj najviše je pažnje pridavala učeničkim domovima dok se u manjoj mjeri isticala praksa dječjih, specijalnih i domova za “preodgoj”. Isti autor smatra da je došlo do pomaka u uspostavljanju aktivnog odnosa prema domskoj pedagogiji jer je postalo potrebno primijeniti specifične odgojne pristupe s obzirom na različite vrste domova, unaprijediti kvalitetu odgojne prakse i osigurati što bolju interakciju unutar doma.

4. O domovima

4.1. Vrste domova

Rosić (2007) navodi da se domovi osnivaju s različitom svrhom, a mogu se razvrstati i dijeliti prema raznim kriterijima. Tako možemo podijeliti domove prema namjeni, prema dobi odgajanika, prema trajanju boravka, prema stupnju otvorenosti, prema spolu i kapacitetu.

Prema namjeni domove dijelimo na domove koji osiguravaju odgoj i smještaj djeci trajno lišenoj obiteljske brige i odgoja. Izdvajanje djeteta iz obitelji određuje se samo ako niti jednom blažom mjerom nije moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta (NN 103/2015). Drugi su oni u kojima se osigurava odgoj i smještaj djece koja su privremeno lišena obiteljskog staranja radi školovanja u drugom mjestu. Prema dobi odgajanika razlikujemo tri vrste domova:

- a) dječje domove koji obuhvaćaju djecu od predškolske dobi do osnovne škole
- b) učeničke domove koji prihvaćaju učenike nakon završetka osnovnoškolskog obrazovanja. Po zadnjim navodima Rosića (2007) u Republici Hrvatskoj postoje 54 učenička doma, a oni doprinose da mreža srednjih škola bude dostupna svim učenicima s jednakim uvjetima i mogućnostima.
- c) studentske domove u kojima borave studenti tijekom studija

Prema trajanju boravka razlikujemo domove za kraći boravak štíćenika te domove za trajni boravak štíćenika u kojima se živi po posebnim pravilima života i rada. Takvi domovi su dječji domovi, učenički domovi, odgojno-popravni i odgojni domovi te specijalni domovi. Prema stupnju otvorenosti postoje tri vrste domova a to su otvoreni, poluotvoreni i zatvoreni. U otvorenim domovima su smješteni štíćenici s kojima se rad ostvaruje dogovorenim pravima i obvezama. Štíćenici su u stalnoj interakciji sa sredinom u kojoj im se dom nalazi. Poluotvoreni domovi omogućavaju odvijanje osnovnog obrazovanja, radno osposobljavanje, ali su za razliku od otvorenih domova zatvoreni prema okolini. Zatvoreni domovi odrađuju cjelokupan rad prema unaprijed propisanom režimu. Prema spolu razlikujemo domove za djecu i učenike istog spola i mješovite domove za djecu i učenike. Prema kapacitetu domovi mogu biti veliki, srednji i mali. Autor Rosić (2007) navodi kako sve više prevladava pedagoški zahtjev za srednjim i manjim domovima u kojima ima do 200

učenika. Osim navedenih Rosić (2001) navodi da postoje i drugi domovi kao što su domovi kulture, domovi za umirovljenike i ostali.

4.2. Dječji domovi

Konvencija o pravima djeteta (2001) navodi da dijete treba rasti u obiteljskoj sredini, u ozračju sreće, ljubavi i razumijevanja. Nekada to nije u najboljem interesu za dijete pa moraju intervenirati institucije ili udomiteljska obitelj. Mjera izdvajanja djeteta iz obitelji te njegov smještaj u dom ili drugu obitelj kao radikalna mjera poduzima se kad su interesi djeteta toliko ugroženi da se ostalim radnjama ne može postići željeni učinak. To su slučajevi kad roditelji u većoj mjeri zanemaruju podizanje i odgoj djeteta ili kad postoji opasnost za pravilno podizanje djeteta, te kad svoje dijete zlostavljaju (Sladović Franz, 2003).

Domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi ili dječji domovi ustanove su socijalne skrbi u kojima se ostvaruje odgojno obrazovna djelatnost. U njih se smještaju djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca bez roditelja ili jer je taj smještaj u djetetovom najboljem interesu (Rosić, 2007). Tako navode i Žižak i Koller-Trbović (1999) koje smatraju da postoje dvije skupine razloga za izdvajanje djeteta iz vlastite obitelji: okolinski rizici koji ugrožavaju normalan rast i razvoj djeteta i dugotrajni i/ili teški poremećaji u ponašanju. Rosić navodi da je glavna zadaća tih domova djeci osigurati zaštitu i obrazovanje odnosno optimalno utjecati na njihov psihofizički i socijalni razvoj jer ta djeca te potrebe nisu mogli ostvariti u obiteljskoj sredini. Usporedba institucije i obitelji pokazuje da institucije ne mogu preuzeti neke obiteljske funkcije (primjerice reprodukciju i emocionalnu funkciju) dok su neke funkcije moguće samo u instituciji (resocijalizacija, socijalna kontrola i ostalo) (Žižak, 1994 prema Žižak i Koller-Trbović, 1999). S tim se slaže i Hrvatić (2002) koji navodi da domski odgoj ne treba oponašati život u obitelji, niti ikako može nadoknaditi njenu odgojnu funkciju.

Dječji domovi dijele se na domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domove za djecu s poremećajima u ponašanju, domove za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu te domove za djecu ovisnike o drogama ili drugim opojnim sredstvima (NN 10/1999). Prema Rosiću (2001) u domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi smještavaju se djeca koja su bez takve skrbi, bez roditelja općenito ili onih roditelja koji zanemaruju djetetove potrebe i roditeljske dužnosti. U dom za djecu s poremećajima u ponašanju ubraja se dom za

odgoj djece, mladeži, odgojni dom, posebne odgojne ustanove i prihvatne stanice. U domove za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu dolaze ona djeca kojima je nadležno tijelo utvrdilo tjelesno ili mentalno oštećenje. Zadnji, dom za djecu ovisnike o drogama ili drugim opojnim sredstvima smještava djecu nakon medicinskog liječenja.

Prema Sladović Franz (2003) izdvajanje i izvanobiteljski smještaj djeteta donosi određene poteškoće za dijete. Na početku dolazi do poteškoća prilikom izdvajanja djeteta iz obitelji, te poteškoća prilikom smještaja djeteta u dječji dom ili udomiteljsku obitelj. Izdvajanje djeteta nije samo stresan za dijete nego za cijelu obitelj. Tada socijalni radnici trebaju roditeljima objasniti zašto je izdvajanje djeteta iz obitelji trenutno u najboljem interesu za njega. Zadaće socijalnog radnika u skrbi za djecu izvan vlastite obitelji razlikuju se prema razdobljima intervencije ovisno je li to neposredno prije boravka u instituciju, tijekom boravka, pri kraju boravka ili nakon vraćanja djeteta u obitelj (Ajduković, 1998). Kiehn (1998) također smatra da se skrbnike treba temeljito pripremiti i savjetovati kako se djecu nebi pre nagljeno uputilo u dom. Isti autor navodi da je rana priprema roditelja potrebna jer oni sami često čine prve pogreške koji kasnije otežavaju rad odgojitelja u domu. Dom se mora prihvatiti kao ustanova koja ne ograničava slobodu nego ustanova koja prihvaća djecu i mlade kad im je potrebna pomoć i u nju dolaze kako bi im se pomoglo. U prosjeku, duljina izdvajanja djeteta iz obitelji je 4,5 godina, ali mnoga djeca u instituciji borave i puno više vremena. Prosjek boravka smanjuju djeca koja su u ustanovama zbog poremećaja u ponašanju (Ajduković, 2004).

Isto kao i prijem u dom, za dijete je i otpuštanje iz doma izrazito stresan događaj. Žižak i Koller-Trbović (1999) govore kako je za dijete neizvjesnost sadržaja i kvalitete života u novom ili povratku na staro životno okruženje još izražajnije nego pri ulasku u instituciju. Bitno je pripremiti dijete na daljnja postupanja. Iste autorice navode da dječji domovi kao kriteriji za otpust iz institucije koriste postignuće nekog cjelovitog obrazovnog stupnja. Kiehn (1998) smatra da se otpuštanje ne bi trebalo dogoditi ako postoji i najmanja sumnja da nisu protekle sve faze oporavka. Napuštanje doma i vraćanje u vlastitu obitelj također podrazumijeva da su se i uvjeti kod kuće promijenili na bolje za dijete. Kiehn navodi da dijete koje se vraća u svoju obitelj često nailazi na staru okolinu te se počinje ponašati jednako kao prije. Tada roditelj najčešće okrivi dom jer se dijete nije promijenilo. Kako do toga nebi došlo nužna je kvalitetna komunikacija između roditelja, odgajatelja i djeteta tijekom obitavanja djeteta u instituciji. Browne (2009) isto tako smatra da dijete za vraćanje u obitelj treba adekvatno pripremiti. Isti autor navodi da čak trećina djece koja su izašla iz

institucije pokazuje razvojne poteškoće i potrebne su mu posjete socijalnog radnika. Hrvatić (2002) zato navodi da odgojna praksa u domovima pretpostavlja primjenu različitih modela odgoja koji će se provoditi uz partnerski i demokratski odnos. Tada se usuglašavaju teorija i praksa što je poticaj unapređivanju domske pedagogije i domskog odgoja.

Danas prema Vukasović (2001) postoje i SOS – dječja sela u kojemu se zbrinjava siročad i nezbrinuta djeca. Najčešće su takva sela smještena u blizini velikih gradova te se sastoje od deset do dvadeset potrebnih objekata i obiteljskih kuća. U svakom selu nalazi se šest do sedam djece različitog spola i dobi i SOS – majka. Ona zajedno s pedagogima sudjeluje u odgoju djece.

4.3. Domovi u Hrvatskoj za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

Prema zadnjem Godišnjem statističkom izvješću iz 2019. godine u Republici Hrvatskoj postoji trinaest državnih te tri nedržavna doma socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Prema Vejmelka i Sabolić (2015) u navedena tri nedržavna doma ubrajaju se SOS - dječje selo Lekenik, SOS – dječje selo Ladimirevci te Dječji dom „Tić“ u Rijeci. Žižak i Koller-Trbović (1999) navode da je u dječjem selu Lekenik postoji i SOS – Dječji vrtić u Lekeniku koji prima oko 60 djece. U državnim domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, u 2019. godini zabilježeno je da su domove koristila 844 korisnika, dok je u nedržavnim domovima broj manji – 205 korisnika.

Vejmelka i Sabolić (2015) navode kako s obzirom na izrazito velik porast u institucionalnom smještaju, važno je pažnju posvetiti djeci koja borave u domovima tako da se razvijaju uvjeti smještaja, mogućnosti koje djeca mogu imati unutar doma i općenito poboljšati uvjete života u domovima kako bi to dodatno pridonijelo cjelovitom razvoju djeteta.

5. Prava djece u domovima

S obzirom na vrste prava djece, prema Konvenciji (2001) možemo ih podijeliti na:

- a) Prava preživljavanja – osiguravaju djetetu sve temeljne potrebe za preživljavanje (pravo na život, prehranu, zdravstvenu pomoć)
- b) Razvojna prava – ova prava djetetu osiguravaju optimalan razvoj. To su prava na obrazovanje, igru, slobodu misli
- c) Zaštitna prava – skup prava koji osiguravaju zaštitu djece. To su primjerice pravo na zaštitu od zlostavljanja i izrabljivanja, dječjeg rada i sl.
- d) Prava sudjelovanja – Sva prava koja djetetu osiguravaju aktivno sudjelovanje u svom okruženju i tako ga pripremaju za budući život.

Iznimno je bitno poštivati prava djece koja se nalaze u posebno teškim okolnostima jer su smješteni izvan vlastite obitelji zbog čega se radi o najugroženijoj djeci (Levai, 1996 prema Bašić, J. i sur. 1999). Sam odlazak u novu sredinu institucije stresan je za dijete jer se privremeno ili trajno rastaje od mjesta stanovanja i ukućana. Suvremena istraživanja pokazala su da je optimalno izbjeći boravak djece u instituciji od rođenja do treće godine života zbog negativnih posljedica boravka u njoj. Djeci je tada ugrožen psihološki i socijalni razvoj (Sladović i sur., 2007). S tim se slaže i Jovančević (2008) koji navodi da odnosi između dojenčeta i roditelja imaju velik utjecaj na psihološki, socijalni, ali i tjelesni razvoj djeteta. Odvajanje je traumatičan događaj za dijete i uvelike remeti dijete. Također, u tim prvim godinama djetetova života javlja se privrženost. Ajduković, Orešković i Laklija (2007) navode da je teoriju privrženosti razvio John Bowlby koji govori kako kvalitetna briga djeteta dojenačke dobi osigurava temelj za kasnije formiranje osobe. Iste autorice navode tri vrste privrženosti:

- a) sigurna privrženost – ishod interakcije majke i djeteta. Majka svoje ponašanje prilagođava ponašanju djeteta. Kod djeteta to stvara sigurnu bazu i na samo odvajanje od roditelja sigurno privrženost djeca pokazuju manje straha i tjeskobe.
- b) anksiozno-izbjegavajuća privrženost – ova vrsta privrženosti nastupa kada roditelji odbacuju svoje dijete. Dijete tada formira sebe kao neželjenog pa i ne traži bliskost s drugima. Kod takve djece javljaju se delikventna ponašanja.
- c) anksiozno-opiruća privrženost – roditelji su prema ovoj djeci nestalni, odbijaju i prihvaćaju djecu. Tako ponašanje dijete čini nesigurnim i ustrašenim. Ishod tome je dijete koje je emocionalno nesigurno i osjetljivo na stres više nego druge osobe.

Postoje još neki problemi u institucionalnoj skrbi. Tako Sladović Franz (2003) navodi kako su najčešći institucionalni problemi poteškoće u kontinuitetu zbog čestih promjena osoblja. Vejmelka i Sabolić (2015) smatraju da je jedan od bitnijih standarda za primjenu prava djece dok su u domu upravo stalnost osoblja koje uključuje stalno prisustvo i izbjegavanje promjene osoblja. Tako se kod djece osigurava kontinuitet emocionalnog razvoja i obrazovanja. Ostali problemi su negativan utjecaj života u grupi, grupe se mogu ponašati drukčije od ciljeva institucije, kontradikcija između potrebe djeteta kao individue i potrebe grupe, neslaganje između stupnja obrazovanja osoblja i njihove terapijske značajnosti za dijete i podijeljenost javnosti prema samoj instituciji i djeci koja su u nju smještena. Ajduković, Bulat i Sladović Franz (2008) ukazuju kako su djeca u instituciji, odnosno u ovom slučaju dječjim domovima, pod većim razvojnim rizicima nego djeca koja uredno odrastaju u svojim obiteljima. Isto tako, navode da djeca u domovima imaju manju toleranciju na stres, imaju lošu sliku o sebi i slabiju socijalnu podršku nego ostali. Među još nekim negativnim stranama institucionalnog odgoja, prema Browne (2009) djeca koja žive u instituciji pokazuju slabije rezultate na testovima inteligencije, sporije uče i manje se socijalno razvijaju za razliku od djece koja su primjerice u udomiteljskoj obitelji. Imaju problem i s koncentracijom i stvaranju emocionalnih veza te traže više pažnje.

Postoje i pozitivne strane boravka djeteta u instituciji, pogotovo zato što je dijete u instituciju došlo jer je to bilo optimalno rješenje za njegovu dobrobit. Kadushin (1980), prema Sladović Franz (2004) navodi kako postoje neke prednosti institucionalne skrbi, a to su da dijete ne mora nužno razviti blizak odnos s osobom koja joj sad predstavlja roditeljsku figure, vršnjačka grupa može ubrzati olakšavanje djetetove promjene života u instituciji, dosljednost i pravila djetetu mogu osigurati sigurnost. Institucija, za razliku od njegove prvotne obitelji tolerira više različitih ponašanja. Još jedna bitna pozitivna stavka institucionalne skrbi je da u instituciji djeca imaju mogućnost skrbi i rehabilitacije te druženje s djecom sa sličnim problemima i teškoćama.

5.1 Iskustvo života u dječjem domu

Prema Konvenciji o pravima djeteta (2001) dijete kojemu je privremeno ili trajno uskraćen boravak u obitelji ili u njoj ne može ostati jer to nije u njegovoj dobrobiti, ima pravo na posebnu pomoć države. Ista Konvencija navodi da dijete ima pravo na sudjelovanje pod kojim se podrazumijeva pravo na slobodno izražavanje svojih misli i pravo na udruživanje. Sladović, Orešković i Vejmelka (2007) navode da je potrebno provoditi istraživanja među korisnicima socijalne skrbi u cilju evaluiranja prakse, kako bi vidjeli problem iz njihovog viđenja i kako bi došlo do pozitivnih promjena u njihovim pravima i potrebama.

Sladović i suradnici (2007) opisuju istraživanje koje je Studijski centar socijalnog rada proveo u dvije faze. Istraživače je zanimalo kako djeca i mladi koji odrastaju u domovima bez odgovarajuće roditeljske skrbi percipiraju život u domu i kako smatraju da bi se život u domu mogao unaprijediti. Ispitanici su se složili da su im u domu osigurane egzistencijalne i razvojne potrebe, ali i da su prema njima iznimno strogi te da postoje rigidna pravila. Naveli su i psihološku, socijalnu i materijalnu prikraćenost. Ispitanici su se složili da im je vrijeme kada su došli u dom bilo najteže dok se naviknu na samu instituciju. Važan im je i način na koji se prema njima odnosi odgajatelj. Djeca navode pozitivne i negativne strane i smatraju da su im odgajatelji uvelike pomogli prilikom samog dolaska u dom i samim time olakšali prilagodbu na instituciju. Našle su se i neke negativne reakcije: ispitanici su naveli da odgajatelji nedovoljno pričaju s njima i da nemaju vremena za njih. Još jedan od problema je i agresivno ponašanje, odnosno nasilje. Ajduković i suradnici (2008) smatraju da u ustanovama socijalne skrbi dolazi do nasilja među djecom koje ugrožava njihova razvojna prava i dobrobit djece. Prema istraživanjima, takva djeca imaju loše razvijene socijalne vještine, nemaju puno prijatelja vršnjaka i imaju lošu sliku o sebi (Sladović Franz, 2003). Kako bi suzbili to ponašanje, ista autorica navodi kako bismo morali djelovati na svim razinama, primjerice osigurati bolje okruženje u instituciji, zaposliti kompetentnije odgajatelje i više pažnje posvetiti samoj djeci. S tim se slažu i Vejmelka i Sabolić (2015) koja prema istraživanju navodi da je jedna od preporuka za unapređenje domova upravo kvalitetnija zaštita djece tako da se svakom djetetu pristupi prema njegovim individualnim potrebama. Također je važno prilagoditi oblik same skrbi prema određenim potrebama i/ili poteškoćama djece. Cilj je vraćanje djece u primarnu obitelj.

Za unaprijediti domski smještaj ispitanici su naveli da bi se moglo zaposliti više djelatnika, promijeniti domska pravila na bolje i dodatno urediti prostor i grupe. Vejmelka i Sabolić (2015) navode kako je bitno da je dijete u okolini koja ga podržava i koja je

poticajna za njegov razvoj. Isto tako je važno da domovi u kojima djeca borave ispunjavaju uvjete prostora, dodatnih sadržaja i opremljenosti. Nužno je iskoristiti potencijale domova kako bi se sama skrb djece dodatno unaprijedila. Mladi također smatraju da bi situaciju popravile i dodatne aktivnosti u domu. Iste autorice navode da su djeca najkvalificiranija za pitanje o domskom životu i da njihove opaske mogu uvelike pomoći u promicanju života u domovima.

6. Uloga odgajatelja u domovima za djecu

Kadushin (1980) navodi kako dječji dom predstavlja dvadesetčetverosatni smještaj u kojem obitava grupa djece koja međusobno nije u krvnom srodstvu, a briga o njima prepuštena je odgajateljima. Mušanović i Lukaš (2011) navode kako je uspješan odgajatelj dosljedan u svome radu i ima vjere u djecu s kojima radi. Korisnicima u domovima pomaže, pun je optimizma, stručan je i ima karakteristike pedagoga. Isti autori smatraju kako bez pedagoško-psihološkog znanja ne možemo imati ni dobrog odgajatelja. Kako bi imali dobrog odgajatelja, potrebno je da je on kompetentan. Izraz kompetencija označava sposobnu osobu koja vlada i vrsna je u nekom području i po svom znanju ima pravo biti mjerodavna i nadležna u rješavanju nečega ili obavljanju nekog posla (Ljubetić, 2007). U rječniku hrvatskog jezika kompetencija je definirana kao priznata stručnost kojom pojedinac raspolaže (Anić, 2003, prema Modrić, 2013).

Postoje mnogi zadaci odgajatelja pa su tako kod različitih autora navedene različite uloge odgajatelja u domovima za djecu. Tako Bašić i suradnici (1999) navode da je odgajatelj odgovoran za ponašanje djece u svakoj situaciji. Potrebno je korisnike naučiti razvijanju higijenskih, ekoloških i kulturnih navika. Maier (1987), prema Žižak i Koller-Trbović (1999) navodi da je odgajatelj ona osoba koja radi u institucijama za djecu koja najviše tijekom dvadesetčetverosatnog smještaja djetetu pruža zaštitu, podršku, nadzor, kontrolu, savjetovanje i odgoj. Kiehn (1998) navodi kako je odgajatelj odgovoran za djecu u skupini, a stručni djelatnici su s njim suodgovorni. U njegove zadaće ubrajaju se njega tijela, higijena, oprema, izbor odjeće i održavanje prostorija. Odgajatelj pojedinca ne smije odgajati samo prema zacrtanim načelima, nego se potruditi da mu sve oko njega postane pozitivno polazište za odgoj. Također, isti autor navodi da odgajatelj mora paziti da korisnike institucije što više osamostali.

Haghghi (1990), prema Žižak i Koller-Trbović(1999) smatra da odgajateljska uloga nije nimalo lagana jer odgajatelj u svoj rad uključuje i svoje osjećaje. Odgajatelj ima dva zadatka a to su roditeljski i profesionalni.

Roditeljske uloge odgajatelja su:

1. Stvaranje uvjeta za emocionalnu dobrobit, socijalnu dobrobit i tjelesni razvoj djeteta. Brdar (1994), prema Modrić (2013) navodi kako djeca u ranoj dobi mogu poboljšati socijalnu kompetenciju, a ona pridonosi razvojem pozitivne slike o sebi i

uspostavljanju boljih odnosa s drugom djecom. Dugoročno je to bitno za psihološko zdravlje pojedinca.

2. Razgovor i razumijevanje prema djeci jedna je od važnijih karakteristika dobrog odgajatelja jer su djeca koja su došla u dom često neshvaćena, imaju lošu sliku o sebi i internalizirane i eksternalizirane probleme u svakodnevnom ponašanju (Ajduković i sur., 2008). Modrić (2013) navodi kako odgajatelj svojim ponašanjem predstavlja model i tako stvara pozitivne ili negativne uvjete za zadovoljavanje potreba. Primjerice, ako odgajatelj u svojoj profesionalnoj ulozi nije socijalno kompetentan i probleme s djecom rješava agresivno, povisujući ton, djeca promatranjem odgajatelja shvaćaju da bi se tako trebalo ponašati.
3. Stvaranje uvjeta za međusobno uvažavanje, prihvaćanje i povjerenje.
4. Nadzor nad djecom i postavljanje pravila. Važno je naglasiti da je zadaća odgajatelja usmjeravanje, postavljanje pravila i adekvatan nadzor. Tako smatra i Sladović Franz (2003) koja navodi da je jedna od bitnijih prednosti institucionalne skrbi osiguravanje rutine i pravila za dijete jer djeci to osigurava sigurnost.
5. Djelovanje s ciljem optimalnog razvoja djeteta u svim situacijama prema drugim osobama. Modrić (2013) navodi kako je za kvalitetno življenje djece potrebno da odgajatelj stvori uvjete s kojima će dijete moći odgovorno zadovoljavati vlastite potrebe. Ista autorica navodi da je zadaća odgajatelja stvoriti uvjete kako bi dijete zadovoljilo vlastite potrebe, a ne odgajatelj.

Profesionalne uloge odgajatelja su:

1. Sudjelovanje u izradi i samom ostvarenju plana s djetetom u domu. Odgajatelj, prema Rosiću (2007) osim izrade plana smišlja kako će nastaviti raditi s djetetom uvažavajući njegove individualne potrebe i želje i savjetovajući se s drugim odgajateljima.
2. Namjera ostvarenja zadanih odgojnih ciljeva.
3. Voditi dokumentaciju o svakom pojedinom djetetu, njegovom razvoju i radu s djetetom. Odgajatelj mora voditi dokumentaciju o korisnicima, sudjelovati na sastancima stručnog tima, pratiti stručnu literaturu, unaprijeđivati svoju praksu i biti u kontaktu sa roditeljima štićenika i centrima za socijalnu skrb (Bašić i sur., 1999).
4. Stvaranje uvjeta koje će djecu potaknuti na korištenje vlastitih potencijala.
5. Sve aktivnosti trebaju biti u najboljem interesu za dijete.

6. Profesionalan odnos tijekom prenošenja informacija roditeljima o njihovom djetetu kao i ostalim stručnim djelatnicima. Žižak i Koller-Trbović (1999) navode kako je izrazito bitno da odgajatelji surađuju sa roditeljima djece koja su u instituciji. Smatraju kako je obiteljska uključenost važna od samoga početka (prije smještaja djeteta u instituciju) jer roditelji tako mogu održavati vezu sa svojom djecom i dodatno osnažiti roditelje kako bi dijete imalo mogućnost pripadanja i u kasnijoj dobi. Isto tako, važna je i suradnja ustanove s centrom za socijalnu skrb kao značajnim partnerima. Autorice navode da se često događa nedovoljan intenzitet suradnje, ali osim toga i korištenje zastarjelih forma. Zbog toga se često dogodi da se zajednički ne uspije riješiti određeni problem s djetetom.
7. Po potrebi, uključivanje drugih stručnih djelatnika tijekom vremena kad su djeca u skrbi i odgoju u instituciji.
8. Stvaranje optimalnih uvjeta za izlazak djeteta iz doma i prijelaz u obiteljsko okruženje jer je i cilj da se dijete vrati u obitelj. Žižak i Koller-Trbović (1999) navode kako do otpusta djece dolazi nakon individualnih priprema i izraženim kontaktom s centrom za socijalnu skrb. S otpustom djeteta treba biti izrazito oprezan jer se često dogodi da se dijete vrati u sredinu iz koje je i izašlo jer roditelji i ostali članovi koji su činili djetetovu okolinu nisu promijenili svoje ponašanje.

Bašić i suradnici (1999) također navode ove zadatke i uloge odgajatelja i smatraju kako je posao odgajatelja u instituciji izrazito stresan. Navode da se sve više stručnih i znanstvenih radova bavi upravo zadovoljstvom osoblja u instituciji kao jednim od bitnijih pokazatelja same kvalitete života u domu. Zbog prevelikih dežurstava, čestih mijenjanja osoblja i bolovanja narušava se rehabilitacija i rad s djecom. Takva iscrpljujuća atmosfera dovodi do *burnout* sindroma. Pines i suradnici (1982) prema Bašić i suradnici (1999) navode kako je *burnout* sindrom, sindrom profesionalnog sagorijevanja u kojem dolazi do stanja fizičke, emocionalne i mentalne iscrpljenosti. Žižak, Tasić i Koller-Trbović (1996) opisuju istraživanje kojim je uzet uzorak od 111 odgajatelja u čak 11 institucija za djecu i mlade (riječ je o različitim tipovima dječjih i odgojnih domova). Istraživačice je zanimalo kako odgajatelji procjenjuju profesionalno zadovoljstvo, vlastiti doživljaj kontinuiteta i osobnih reakcija na promjene okolnosti. Rezultati su pokazali da odgajatelji smatraju da su profesionalno i osobno zadovoljni i uspješni. Procjena na promjene okolnosti pokazala je da odgajatelji u dječjim domovima najizrazitije teže pozitivnim efektima. Usprkos tome, kako navodi Kiehn (1998) domski odgoj stalno se razvija. Stoga, domskim odgajateljima je

potrebno konstantno usavršavanje. U interesu odgajatelja, ali i djeteta kojem želimo cjelovit razvoj je da se odgajatelji neprestano uključuju u ta usavršavanja. Isti autor navodi kako odgajatelji zbog prevelikog obujma posla često nema vremena za usavršavanje, ali kako nikako ne bi smio biti izuzet iz njega.

Bitna karakteristika odgajatelja je i njegova osobnost. Prema autorici Modrić (2013) osobnost su svi potencijali osobe kao što su izgled, životna iskustva, talenti i osobine ličnosti koje osoba posjeduje i svakodnevno ih koristi u svome radu kako bi ostvarila svoju profesionalnu ulogu. Ista autorica navodi da su ostale vještine koje bi trebao posjedovati odgajatelj verbalne i motoričke sposobnosti, sposobnost uspješnog komuniciranja i ponašanje prema djeci, ali i odraslim osobama u svom profesionalnom okruženju.

Iznimno važan pokazatelj stručnosti odgojnog osoblja je način na koji odgajatelj pristupa djetetu. Kako navode Žižak i Koller-Trbović (1999) prema istraživanju u određenim institucijama prevladava demokratski odnosno autoritativni odgojni stil. Vasta, Haith i Miller (1997) objašnjavaju demokratski odgojni stil roditelja, ali možemo ga primijeniti i na odgajatelje u domovima za djecu. Ovakav način odgoja nalazi se visoko na razini topline prema djetetu, ali postavlja i jasne granice i pravila. Djeca kod ovakvih roditelja postaju samouvjerenija i nezavisna. Djeca prema kojima odgajatelj u domu pokazuje demokratski odgojni stil prema istraživanjima, postat će raspoložena, voljna sudjelovati, samopouzdana, odgovorna i uspješna (Žižak, 1993, prema Žižak i Koller-Trbović, 1999).

Većina stručnih djelatnika u institucijama obavlja svoje stručne zadatke kroz odgojiteljsku ulogu. Ostale malobrojne djelatnike sačinjava stručni tim (Žižak i Koller-Trbović, 1999). Prema Kiehn (1998) odgajatelji dolaze iz različitih obrazovnih ustanova, a preostali manji broj djelatnika sačinjavaju socijalni pedagozi, defektolozi i socijalni radnici. Nužna je konstantna povezanost između odgajatelja i stručnog tima kako bi se dijete holistički razvijalo.

Odgojni rad odgajatelj provodi prema određenim načelima i metodama u dječjem domu (Vukasović, 2001). On također navodi da je funkcija odgajatelja u dječjim domovima izrazito delikatna jer odgajatelj ima funkciju roditelja. Odgojni rad u dječjem domu je temeljen na svim područjima: intelektualnom, moralnom, estetskom, tjelesnom i području radnog odgoja. Rad odgajatelja sa skupinom može biti posredan i neposredan. U posrednom

radu djeca sama bez pomoći odgajatelja rješavaju zadatke, a u neposrednom odgojnom radu odgajatelj se angažira u izvođenju zadatka i organizaciji.

Načela odgojnog rada su:

1. Načelo aktivnosti – svrha je da se svako dijete razvija i da je angažiran u svojem odgoju. Djeca bi trebala biti uključena u sve aktivnosti u domu i sva područja života u instituciji.
2. Načelo socijalizacije – obitavanje djece u domu s ostalom djecom ne znači nužno da će se djeca odmah socijalizirati. Odgajatelj bi odgojne skupine trebao organizirati kao zajednicu u kojoj djeca mogu stjecati emocionalna i socijalna iskustva.
3. Načelo individualizacije – U domovima živi veći broj djece i to često onemogućuje razvijanje individualne osobnosti pojedinca. Zbog ovog načela potrebno je da postoji i individualni rad
4. Načelo neizravnog pristupanja – s obzirom na to da je dijete subjekt svog odgoja, potrebno je uvažavati njegove želje i interese. Odgajatelj ga ne bi trebao sputavati, nego pustiti da samo razmišlja o svojim postupcima kako bi mu se razvila samostalnost i odgovornost.
5. Načelo minimalne segregacije – dijete je u domu izdvojeno od svoje obitelji i najbližih. Zbog toga bi dom trebao biti otvoren prema sredini u kojoj se nalazi
6. Načelo jedinstva odgojnih utjecaja – kako bi se dijete cjelovito razvijalo i lakše podnijelo činjenicu da je u domu, odnos među svim djelatnicima u domu bi trebao biti uvažavajuć i tolerantan.

Metode djelovanja su:

1. razgovor

Postupci odgojnog rada su:

2. poučavanje
3. uvjeravanje
4. navikavanje
5. sprečavanje

U navikavanje spadaju navike učenja, kulturno ponašanje i učenje higijenskih navika, a sprečavanje se odnosi na odvikavanje od loših navika koje je dijete imalo prije ulaska u dom i sprečavanje loših utjecaja.

7. Zaključak

Prema Konvenciji o pravima djeteta (2001) dijete treba rasti u obiteljskoj sredini među ljudima koji su za njega puni ljubavi i razumijevanja. Naravno, nisu sve obitelji iste. Ponekad nije u najboljem interesu za dijete da ostane u svojoj obitelji jer primjerice nema roditelje, nema odgovarajuću roditeljsku skrb ili zbog mnogobrojnih razloga ostanak u obitelji nije u njegovoj dobrobiti. Tada reagira država i djetetu omogućava razne oblike alternativne skrbi kao što su dječji domovi, SOS – Dječja sela, posvojenje, udomiteljstvo ili ostale domove obiteljskog tipa. Za dijete je najteži dio dolazak u dom, odnosno vrijeme dok se ne adaptira na nove uvjete života. U tome mu uvelike mogu pomoći odgajatelji koji im uz stručnu pomoć socijalnih radnika, psihologa i ostalih stručnih djelatnika olakšavaju prilagodbu na novo okruženje. Odgajatelj je ponajviše zadužen za odgojno djelovanje u domovima za djecu i oni ga doživljavaju kao roditelja jer je on osoba koja razgovara s njima, stvara uvjete za međusobno uvažavanje i prihvaćanje i cjelovitu dobrobit djeteta. Također, odgajatelj zajedno s djecom planira sve aktivnosti u domu i ako je moguće uključuje djetetove roditelje kako bi i dalje nastavili održavati vezu sa svojom djecom. Razlog tome je što je glavni cilj za dijete izlazak iz doma i vraćanje u svoju obitelj, ako su se uvjeti u obitelji promijenili na bolje. Dječji dom za vrijeme obitavanja djeteta u njemu predstavlja sigurno utočište za dijete i iako nije uobičajeno provesti djetinjstvo ili dio djetinjstva u domu umjesto u obitelji, svi djelatnici institucije rade velik posao kako bi maksimalno olakšali djetetu.

8. Literatura

1. Ajduković, M. (1998). *Suradnja centra za socijalnu skrb i doma za djecu u zaštiti zanemarivane i zlostavljane djece*. Ljetopis socijalnog rada, 5 (1), 41-56.
2. Ajduković, M. (2004). *Pristupi zbrinjavanju djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi u Europi*. Revija za socijalnu politiku, 11 (3-4), 299-320.
3. Ajduković, M., Kregar Orešković, K. i Laklija, M. (2007). *Značaj teorije privrženosti za konceptualizaciju javne skrbi za djecu*. Ljetopis socijalnog rada, 14 (1), 93-118.
4. Ajduković, M., Rajhvajn Bulat, L. i Sladović Franz, B. (2008). *Agresivno i prosocijalno ponašanje djece u dječjim domovima*. Ljetopis socijalnog rada, 15 (2), 185-213.
5. Bašić, J. i sur. (1999). *Odgoj u domovima - kako dalje*. GIPA Zag. Zagreb.
6. Browne, K. (2009). *The risk of harm to young children in institutional care*. London: Save the children.
7. Hrvatić, N. (2002) *Domska pedagogija: od teorije do odgojne prakse*. U: Rosić, V. (ur.) Odnos pedagojske teorije i pedagoške prakse.
8. Ivančić, I. (2005). *Kurikulumski pristup domskom odgoju*. Život i škola, 11 (13), 97-105.
9. Jovančević, M. (2008). *O važnosti ranog odnosa dojenče- roditelj*. U: Ajduković, M.; Radočaj T. (ur.), Pravo djeteta na život u obitelji. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 27-40.
10. Kadushin, A. (1980). *Child Welfare Services*. New York: Macmillan Publishing Co. Inc.
11. Kiehn, E. (1998). *Praksa odgoja u domovima*. Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH. Zagreb.
12. Konvencija o pravima djeteta (2001). UNICEF. https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf pristupljeno: 20.5.2021.
13. Ministarstvo socijalne politike i mladih (2020): Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2019. godini <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godisnj>

[e%20statisticko%20izvjesce%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202019%20godini.pdf](#) pristupljeno 12.6.2021.

14. Modrić, N. (2013). *Kompetencije odgojitelja za učinkovito upravljanje problemnim situacijama*. Napredak, 154. (3), 427-450. .
15. Mušanović, M. i Lukaš, M. (2011). *Osnove pedagogije*. Rijeka: Hrvatsko futurološko društvo.
16. Obiteljski zakon. NN br. 103/15 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_09_103_1992.html pristupljeno: 20.4.2021.
17. Pravilnik o vrsti doma za djecu i doma za odrasle osobe i njihovoj djelatnosti, te uvjetima glede prostora, opreme i potrebnih stručnih i drugih djelatnika doma socijalne skrbi NN 101/1999 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_10_101_1676.html pristupljeno: 21.4.2021.
18. Rosić, V (2001). *Domski odgoj*. Rijeka: Graftrade.
19. Rosić, V. (2007). *Domska pedagogija*. Zadar: Naklada.
20. Sladović Franz, B. i Mujkanović, Đ. (2003). *Izdvajanje djece iz obitelji kao mjera socijalne skrbi*. Ljetopis socijalnog rada, 10 (2), 229-242.
21. Sladović Franz, B. (2004). *Odabir izvanobiteljskog smještaja djece ugroženog razvoja u obitelji*. Ljetopis socijalnog rada, 11 (2), 215-228.
22. Sladović Franz, B., Kregar Orešković, K. i Vejmelka, L. (2007). *Iskustvo života u dječjem domu: kvalitativna analiza izjava mladih*. Ljetopis socijalnog rada, 14 (3), 553-578.
23. Vasta, R., Haith, M.M., Milller, S.A. (1997). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
24. Vejmelka, L. i Sabolić, T. (2015). *Potencijali domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi iz perspektive odgajatelja*. Kriminologija & socijalna integracija, 23 (1), 72-98.
25. Vukasović, A. (2001). *Pedagogija*. Zagreb. Hrvatski katolički zbor "Mi".
26. Žižak, A., Tasić, D. i Koller-Trbović, N. (1996). *Odgajatelji: kontinuitet i promjena*. Kriminologija & socijalna integracija, 4 (2), 103-119.
27. Žižak, A. i Koller – Trbović N. (1999). *Odgoj i tretman u institucijama socijalne skrbi*. Zagreb: Kratis.

Sažetak

Najbolje okruženje za dijete je njegova obitelj. Ipak, neka djeca nemaju mogućnost boraviti u vlastitoj obitelji jer nemaju roditelje, nemaju odgovarajuću roditeljsku skrb ili iz određenih razloga ostanak u obitelji nije u njihovoj dobrobiti. Takvoj djeci Republika Hrvatska dužna je pronaći alternativni smještaj među kojima je i dječji dom. Djeca u domu borave stalno, a briga o njima prepuštena je odgajateljima. Odgajatelji imaju roditeljske i profesionalne zadatke, a zaduženi su za stvaranje uvjeta za emocionalnu i socijalnu dobrobit i tjelesni razvoj djeteta. Isto tako, odgajatelj s djetetom planira i ostvaruje aktivnosti i ima veliku ulogu u životu djeteta dok je u instituciji.

Ključne riječi: dječji dom, institucionalna skrb, domska pedagogija, odgajatelj

ODGOJNO DJELOVANJE U DOMOVIMA ZA DJECU

Abstract

The best environment for a child is his family. Some children do not have the opportunity to stay in their own family because they do not have parents, their parents can't take care of them or for certain reasons staying in the family is not good for them. The Republic of Croatia is obliged to find alternative accommodation for that children, such as children's home. The children stay in children's home all the time, and educators take care of them. Educators have parental and professional tasks, and are in charge of creating conditions for the emotional and social well-being and physical development of the child. Also, the educator plans and implements activities with the child and plays a major role in the child's life while in the institution.

Key words: children's home, institutional care, boarding pedagogy, educator

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Marta Dujmović, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 6.7.2021.

Potpis

Dujmović

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJI FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: Marta Dujmović

Naslov rada: Odgojno djelovanje u domovima za djecu

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: pedagogija

Vrsta rada: završni rad

Mentor rada: doc. dr. sc. Branimir Mendeš

Sumentor rada : Ante Grčić

Članovi Povjerenstva: doc. dr. sc. Ivana Visković, Ante Grčić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga završnog rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude u otvorenom pristupu. U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 6.7.2021.

Potpis studenta/studentice:

